

суспільства й держави. Суттєве місце у даному розділі займає розгляд сутності та структури механізму забезпечення національної безпеки,

Безумовно, окреслена у навчальному посібнику проблематика є далеко не вичерпаною, але намічені тут вузлові моменти сприятимуть подальшому конструюванню системи світоглядних уявлень про природу і сутність проблем національної безпеки як в їх абстракції, так і в конкретності, в історико-культурній визначеності.

Таким чином, можна констатувати, що навчальний посібник "Теоретичні основи національної безпеки України" представляє особливий інтерес для сучасного соціально-гуманітарного знання, а високий науково-теоретичний та методичний рівень, подання матеріалу чіткою і ясною літературною мовою робить вказану працю доступною як для широкої студентської аудиторії, так і для науковців, працівників управлінської сфери та представників усіх гілок влади.

В. М. НИКИФОРАК

НОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРО ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Монографія кандидата юридичних наук, доцента кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка Фединяк Галини Степанівни «Цивільно-правова природа транснаціональних корпорацій та їх договорів з приймаючою державою», яка побачила світ у 2008 р.^{*}, присвячена аналізу питань, які є актуальними для будь-якої держави. Адже транснаціональні корпорації сьогодні є настільки економічно потужними утвореннями, що їх діяльність не може не торкатися сучасних держав, їх юридичних осіб, фізичних осіб, що мають статус підприємців, і, зрештою, звичайних споживачів товарів та послуг. Тому обрана для дослідження тема є актуальною. Актуальність виявляється й у тому, що Україна сьогодні знаходиться на такому етапі її економічного розвитку, коли залучення інвестицій для неї є вкрай необхідним. Україна володіє значним економічним потенціалом, який можна реалізувати, використовуючи різні правові форми. Серед них договори за участю юридичних осіб і приймаючої держави. Оскільки юридичні особи, які укладають договори з приймаючою державою часто входять до транснаціональних корпорацій, то договори за участю транснаціональних корпорацій і приймаючої держави власне й становлять актуальність для дослідження.

У тексті монографії зазначено, що транснаціональні корпорації діють у значних масштабах (с.6-9), часто вважаючи себе навіть суб'єктами міжнародного права (думка про це вже тривалий час обстоюється вченими західних держав). Тому необхідно з'ясувати правову природу цих корпорацій. Зазначене положення також підкреслює актуальність рецензованої монографії.

© *НИКИФОРАК Володимир Михайлович* – кандидат юридичних наук, доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

* *Фединяк Г. С.* Цивільно-правова природа транснаціональних корпорацій та їх договорів з приймаючою державою: Монографія. – К.: Атіка, 2008. – 344 с.

Актуальність праці Г.С.Фединяк підсилюється її новизною, оскільки в Україні питання, пов'язані зі встановленням правової природи транснаціональних корпорацій не досліджувалися. Тим більше, не була предметом дослідження й правова природа договорів за участю транснаціональних корпорацій й приймаючої держави. Та й на пострадянському просторі це перше і поки-що єдине дослідження актуальних для кожної держави питань саме в такому аспекті.

Рецензована монографія структурно побудована таким чином, що вона дозволила охопити теоретичні положення, пов'язані зі встановленням сутності феномену транснаціональних корпорацій, відмежувати транснаціональні корпорації від інших об'єднань, встановити їх юридичну природу, з'ясувати залежність правового регулювання учасників зазначених корпорацій від їх приналежності до певної держави та логічно перейти до встановлення юридичної природи контрактів за участю транснаціональних корпорацій і приймаючої держави, їх змісту, а також з'ясувати юридичні підстави та наслідки застосування норм цивільного права приймаючої держави й держави базування транснаціональних корпорацій до договорів із зазначеним суб'єктним складом.

Г.С.Фединяк детально аналізує питання співвідношення транснаціональних корпорацій і транснаціональних промислово-фінансових груп, звертаючи увагу на їх різну правову природу. Можливо висновки автора у цій частині монографії, не поділятимуться деякими вченими, проте їх доказовість не викликає сумнівів.

Слід відзначити з позитивної сторони п'ятий розділ монографії за назвою: «Юридична природа та правова характеристика договорів за участю ТНК і приймаючої держави», присвячений правовому аналізу договорів за участю транснаціональних корпорацій і приймаючої держави. Дослідження цих контрактів дозволило автору довести їх цивільно-правову природу. Аналіз законодавства іноземних держав і України створив підґрунття для формулювання концептуальної зміни законодавства України, як приймаючої держави.

Загалом усі структурні частини рецензованої наукової праці завершуються чіткими висновками. Загальні висновки монографії відповідають опрацьованому автором матеріалу (с. 298–310). Усі положення, які наведені у висновках, є достатньо обґрунтованими. Про зазначене свідчить кількість джерел (понад п'ятсот), які використані у науковій роботі і становлять собою нормативно-правові й нормативні акти, документи міжнародних організацій, судову практику. Для обґрунтування висновків автор використала чимало іноземних джерел, з яких понад сто англо-, німецько- та французько мовних (с. 338–343).

Практичне значення результатів монографії полягає у тому, що саме ґрунтований аналіз джерел, використаних у монографії, з'ясування юридичної природи транснаціональних корпорацій і договорів за їх участю й участю приймаючої держави дозволили автору сформулювати «Концепцію розвитку законодавства України з питань залучення транснаціональних корпорацій в її економіку». «Концепція...» була прийнята до уваги Комітетом Верховної Ради України у закордонних справах з метою вдосконалення законодавства України (Лист №04-20/12-494 від 29 травня 2008 р.) (с. 311–314 монографії). Таким чином результати монографії Г.С.Фединяк можуть знайти реальне втілення у законотворчому процесі України. Монографія становить інтерес і з точки зору її використання у науковій та навчальній діяльності.

Звичайно, як і будь-який науковий доробок, рецензована монографія не позбавлена окремих недоліків. Зокрема, монографія була б повнішою, якби автор

проаналізувала ступінь притаманності цивільної правосуб'єктності саме транснаціональним корпораціям.

Монографія Г.С.Фединяк «Цивільно-правова природа транснаціональних корпорацій та їх договорів з приймаючою державою» є логічним продовженням монографії цього ж автора «Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій у час глобалізаційних процесів (аспекти міжнародного права та міжнародного приватного права)». – К.: Атіка, 2007. – 200 с. та низки інших праць вченого (с.335 рецензованої монографії).

Крім зазначеного, монографія Г.С.Фединяк пройшла апробацію у Одеській національній юридичній академії, про що свідчить її рекомендація до друку Вченою радою зазначеного вузу.

Зважаючи на вказане можна стверджувати, що рецензована монографія кандидата юридичних наук, доцента кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка Фединяк Галини Степанівни: «Цивільно-правова природа транснаціональних корпорацій та їх договорів з приймаючою державою». – К.: Атіка, 2008. – 344 с. – становить завершене наукове дослідження, яке відповідає нормативним вимогам, встановленим для такого виду наукового видання як монографія.